

in de Europeesche kunst. Weg was de fijne en stille verdrooming der symbolisten, weg het verfijnde æsthetische spel met Javaansche requisieten. De sfeer van beschaving verdween en de levensuitdrukking in de kunst bediende zich van sterke, elementaire vormgevingen, waarin de oerelementen van kunst, het anti-natuurlijke en bovenzinnelijke, weer duidelijk werden, hoewel het magisch karakter natuurlijk ontbrak en ook het ontbreken van een ritus, deze kunstvormen verre van toegankelijk maakten voor den niet ingeleefden beschouwer.

Toch is het niet goed, slechts æsthetische beteekenis te zien in hetgeen Picasso c.s. aan deze maskers voor de schilder- en beeldhouwkunst ontleenden. De vatbaarheid voor de negerkunst was op zich zelf een symptoom van verval der renaissancistische beschaving, dat zich ook buiten æsthetische domeinen in de komende jaren zou vertoonen.

De kunstenaar greep hier met sterke intuïtie naar een middel, dat niet uit æsthetische beweegredenen was ontstaan, maar in dienst van animistische, magische en occulte gevoels- en zienwijzen noodig was geweest. Verlossingsmiddelen en openbaringswerktuigen, die niets hebben van de fijne spelqualiteiten der Javaansche en Balineesche maskers, zelfs niet van de grimmigste figuren van deze eilanden-kunst. De Afrikaansche maskers hebben den geur van wild, de kleur van den nacht en van geronnen bloed. Ze brengen nog iets over van het offerbloed; van de narcose der ritueele dansen; van de feesten der vruchtbaarheid en de vrees der onvruchtbaarheid van mensch en aarde en van de onderworpenheid aan den zegen en den geesel van de natuurmachten, van zon en maan, van regen, wind en hemelvuur. Hun doodenmasker, de maskers van de feesten der manbaarheid, van jacht en oorlog, ze zijn in veel opzichten heviger en directer van expressie dan de aan het verhaal gebonden maskers, die reeds een type vertegenwoordigen met individuele kenmerken. Compositorisch en beeldhouwkunstig zijn ze sterk en belangrijk en wezenlijk te onderscheiden van de kunst der Japansche No-maskers, die veelal de hoogere voortzetting in sculptuur zijn van het menschelijk gelaat. Welk een wereld van geoefend menschelijk waarnemingsvermogen ligt aan dit uiterst fijne modelé ten grondslag! Welk een roerende zielsexpressie houdt ons vast in die ivoorkleurige, als geopende bloemharten ons aanziende vrouwegelaten, gevormd door de zachte handen der liefde, aangegrepen en gekneusd door het leed of opgetild en lichter gemaakt door een golf van vreugde! Dit is de hoogeschool der beeldhouwkunst van het menschelijk gelaat, Japansch maar evengoed Westersch. Het gelaat, het drama der ziel.

Afrikaansche stammen — en men kan er andere gebieden evenzeer in betrekken: Nieuw-Guinea, de Markiezen-eilanden, de Batak-landen maken veelal maskers die uit